Scenariusz warsztatów dla nauczycieli
(fragmenty scenariusza mogą być wykorzystane do pracy z uczniami i uczennicami)

Autorka: Małgorzata Glinka

Tytuł: *Jak rozmawiać z uczniami o Zagładzie – w oparciu o wspomnienia Larissy Cain*
Czas trwania: 45 minut
Grupa docelowa: nauczyciele historii, WOS, języka polskiego, etyki, wychowawcy klas
Forma: warsztat z elementami analizy tekstu i refleksji metodycznej
Cele warsztatów:

- ukazanie możliwości wykorzystania literatury wspomnieniowej w nauczaniu o Zagładzie,
- refleksja nad sposobami mówienia o trudnych emocjach i historii z perspektywy dziecka,
- rozwijanie empatii i postawy odpowiedzialności w edukacji historycznej.

1. Wprowadzenie – emocje i kontekst (10 minut)

Cele: wprowadzenie uczestników w temat, określenie celów warsztatu, przygotowanie emocjonalne.

Przebieg:

- Prowadzący przedstawia krótką notę o autorce i książce:
  Larissa Cain (ur. 1935 w Warszawie) – ocalała z warszawskiego getta. Książka „Dziewczynka z zamkniętego miasta" to wspomnienia z dzieciństwa spędzonego za murami getta, ukazujące świat widziany oczami dziecka.
- Uczestnicy odpowiadają na pytanie:
  „Co w pracy z uczniami jest dla Państwa najtrudniejsze, gdy poruszacie temat Zagłady?"
  (odpowiedzi zapisane na karteczkach/post-itach, umieszczone na tablicy lub w aplikacji typu Mentimeter).

Podsumowanie: prowadzący wskazuje, że książka Cain może być narzędziem rozmowy o wojnie i człowieczeństwie z perspektywy dziecka.

2. Praca z tekstem źródłowym (20 minut)

Cele: analiza fragmentu książki, rozpoznanie emocji i wartości, refleksja nad sposobem przekazywania historii.

Materiały: wydruki dwóch krótkich fragmentów (można podzielić uczestników na grupy):

Fragment A – życie za murami getta
(opis codzienności, głodu, strachu, samotności)

Fragment B – moment ukrywania się i ucieczki
(emocje dziecka, relacja z matką, poczucie zagrożenia)

W załączeniu fragmenty A i B.

Przebieg:

1. Nauczyciele pracują w 2 grupach – każda analizuje inny fragment, odpowiadając na pytania:
    - Co czuje bohaterka? Jak autorka oddaje emocje dziecka?
    - Jakie wartości są ukryte w tym fragmencie?
    - Jak można wykorzystać ten tekst w rozmowie z uczniami (na historii, polskim, godzinie wychowawczej)?
2. Grupy zapisują wnioski na arkuszu lub w aplikacji Mentimeter.
3. Krótkie omówienie na forum.

3.Od emocji do działania – refleksja metodyczna (10 minut)

Cele: zaplanowanie, jak nauczyciel może bezpiecznie pracować z uczniami.

Przebieg:

- Dyskusja moderowana:
  „Jakie warunki muszą być spełnione, by rozmowa o Zagładzie była dla uczniów wspierająca, a nie traumatyzująca?”
  (np. dostosowanie wieku, języka, wprowadzenie kontekstu, wsparcie emocjonalne).
- Prowadzący proponuje formy pracy:
    - **Mapa emocji** – uczniowie zaznaczają emocje bohaterki i własne reakcje.
    - **List do Larissy** – uczniowie piszą list z pytaniem, podziękowaniem, refleksją.
    - **Lekcja empatii** – łączenie historii z edukacją społeczną i etyczną.

4. Podsumowanie i refleksja (5 minut)

Cele: utrwalenie wniosków, ewaluacja spotkania.

Przebieg:

- Prowadzący prosi uczestników o dokończenie zdania (ustnie lub pisemnie):
  „Z dzisiejszych warsztatów zabieram dla siebie…”
- Rozdanie karty refleksji (może zawierać pytania: Co było dla mnie inspirujące? Jak mogę wykorzystać to w pracy z uczniami? Jak zadbam o emocje uczniów?)
- Instytucje i zasoby edukacyjne.

Załącznik do scenariusza.

Materiały: fragmenty do pracy w zespołach.

Fragment A: Życie za murami getta

To jest opis zimy w getcie, charakteryzujący się zimnem, głodem i chorobami.

Jest zimno. Zima jest bardzo mroźna. Brak nam węgla, nie mamy czym ogrzewać mieszkania. (s.32) Mama pali pod kuchnią drewnem, żeby ugotować zupę. W kuchni można się trochę ogrzać. (s. 32)

Czyhają na nas choroby i głód. Tata zaraża się tyfusem, chorobą przenoszoną przez wszy. Jest bardzo chory, gorączkuje, ma na całym ciele ma krosty. Trzeba go odizolować. (s. 32)

Co miesiąc mama chodzi po kartki żywnościowe. Kartkowej żywności nie wystarcza na cały miesiąc. Ziemniaki jemy razem z łupiną, często jestem głodna, a mama nie może mi dać nic do zjedzenia. (s.33)

Fragment B: Moment ukrywania się i ucieczki

Ten fragment oddaje samotność i strach towarzyszący ucieczce z getta w grudniu 1942 roku.

W nieznanym świecie nie mogę nikomu powiedzieć, że jestem Żydówką. Nie mogę podawać prawdziwego imienia ani nazwiska. Nie mogę opowiadać o getcie, o akcji deportacyjnej, o mamie, o tacie. (s. 47)

Jest połowa grudnia 1942 roku, szósta po południu. Panuje ciemność, tylko śnieg jaśnieje. Wchodzę po kolejnych szczeblach wielkiej drabiny zrobionej przez tatę, który ją opiera o mur. Z wysokości trzech metrów skaczę bez wahania w zaspę śnieżną. (s. 47)

Jestem bardzo samotna. Aleksander nie daje znaku życia. Czy mój tata nadal jest w getcie? Często ogarnia mnie lęk. Czy ze mną będzie, może straciłam już całą rodzinę, może zostałam sama jak palec na świecie? Próbuję nie pokazywać po sobie tych obaw. (s.49)